

**FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
Algemene Directie Humanisering van de Arbeid**

**SPF Emploi, Travail et Concertation sociale
Direction générale Humanisation du travail**

Infosessie - Session d'information
Een preventief alcohol- en drugsbeleid in de onderneming
Pour l'élaboration d'une politique préventive d'alcool et de
drogue dans les entreprises

**Brussel – Bruxelles
01/10/2009**

De CAO nr. 100 en het wettelijk kader

Nadine Gilis
FOD werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg
Algemene Directie Humanisering van de Arbeid

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Een preventief alcohol- en drugsbeleid in de onderneming

Infosessie 1 oktober 2009

De CAO nr. 100 en het wettelijk kader

Nadine Ollis
FOD werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg
Algemene Directie Humanisering van de Arbeid

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

OVERZICHT

I. Preventief alcohol- en drugsbeleid als onderdeel van het welzijnsbeleid

- Dynamisch risicobeheersingssysteem
- rol van de verschillende actoren
 - Wetgever - hiërarchische lijn
 - Preventieadviseurs - interne externe diensten
 - Preventieadviseurs - externe instanties met rol van het CPBW

II. Specifieke toepassing : alcohol- en drugstesten

- kunnen testen door een werkgever worden uitgevoerd? Zo ja, welke en onder welke voorwaarden?
- inhoud van verschillende regelgevingen

III. Recente wettelijke evoluties met repercussies

- op werkvloer
- in verkeer

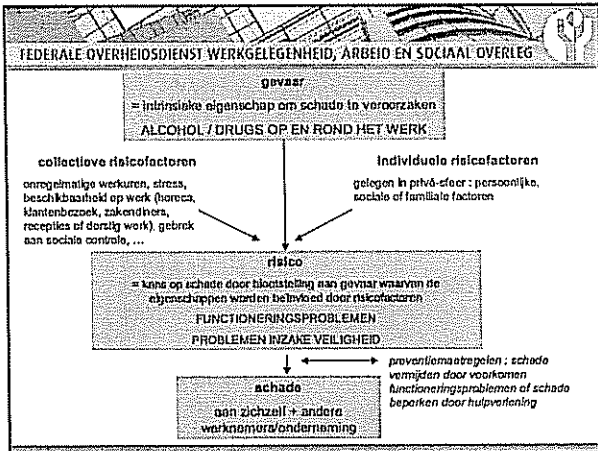
FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

I. Preventief alcohol- en drugsbeleid < welzijnsbeleid

- **Artikel 5 WW : maatregelen treffen ter bevordering welzijn werknemers**
 - WG is verantwoordelijk voor structurele planmatige aanpak van preventie : opzetten van dynamisch risicobeheersingssysteem
 - risico's voor welzijn beheersen door deze op te sporen, te analyseren en passende preventie maatregelen te nemen
 - steunt op principe van risicoanalyse
 - krijgt gestalte in
 - globaal preventieplan : beschrijving preventie maatregelen voor komende 5 jaar
 - Jaarlijks actieplan : prioritaire doelstellingen voor komende jaar

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Rol van werkgever – hiërarchische lijn

- **werkgever : eindverantwoordelijke welzijnsbeleid**
 - structurele aanpak preventie d m v. opstellen dynamisch risicobeheersingssysteem
 - opleiding aanbieden aan HL en WN's
 - bij onthaal : WN's inlichten over risico's en PM – info alcohol- en drugsbeleid
- **leden HL : voeren beleid uit – elk binnen bevoegdheid en op hun niveau**
 - opleiding : herkennen problemen
 - vaststellen probleemsituaties

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Rol preventieadviseurs

- **Bevoegde (interne –externe) preventiedienst**
 - staat de WG en WN's bij bij de uitwerking van een alcohol- en drugsbeleid :
 - meewerken aan de identificatie van gevaren
 - deelnemen aan studie van factoren die van invloed zijn op het ontstaan van ongevallen of incidenten
 - advies verlenen over maatregel of middel waarvan de werkgever de toepassing overweegt en dat gevolgen kan hebben voor het welzijn van de werknemers
 - actief meewerken bij voorlichtings- en vormingsinitiatieven

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

preventieadviseur-arbeidsgeneesheer

- onafhankelijk t.o.v. WN en WG
- beroepsgeheim
- enkel medische onderzoeken en tests die hem worden toevertrouwd in kader van arbeidsgeneeskunde voor risicovolle functies
 - KB 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers
 - wet 28 januari 2003 betreffende de medische onderzoeken die binnen het kader van de arbeidsverhoudingen worden uitgevoerd

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

preventieadviseur-arbeidsgeneesheer

- werkgever kan PA-AG niet opvorderen wanneer hij probleem vaststelt op werkvloer
- PA-AG kan enkel alcohol -en drugprobleem vaststellen bij gezondheidsbeoordelingen ikv KB gezondheidstoezicht
- alcohol- en drugtest
 - indien nodig voor de opsporing van afwijkingen en contra-indicaties om de werkpost in te nemen of de activiteit daadwerkelijk uit te oefenen
 - akkoord WN
- enkel mededeling geschikt/ongeschikt
 - geen briefing WG over resultaat test
- spontane raadpleging (alle WN's) als gezondheidsklachten te wijten aan onvoldoende preventiemaatregelen

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Rol van het comité voor preventie en bescherming op het werk

- Art. 65 welzijnswet : actief bijdragen tot alles wat wordt ondernomen om het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk te bevorderen
 - betrokken bij uitwerken preventiebeleid
 - info ontvangen en voorafgaand advies geven over alle voorstellen en maatregelen die gevolgen kunnen hebben voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk
 - belangrijk voor welzijn alcohol- en drugbeleid dat er consensus is over uitgangspunten en doelstellingen
 - voorstellen formuleren omtrent beleid - evalueren van de toepassing van het beleid en nagaan of doelstellingen bereikt worden

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

II. Specifieke toepassing : alcohol- en drugtesten

- Onduidelijkheid : welke test en door wie?
 - Werkgever?
 - Preventieadviseur-arbeidsgeneesheer?
- CAO nr. 100
 - WG > vaardigheidstesten + niet-geijkte ademtesten > alcohol
 - PA-AG > biologische testen (wet Mahoux)
 - Ademtest ?
 - Ademanalysetest
 - Urinetest
 - Bloedafname
 - Speekseltest. ?

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Alcohol-en drugtesten

INTERFERENTIE van verschillende WETGEVINGEN

- Artikel 22 GW: oorbodging van de persoonlijke levenssfeer
- Wet 28 januari 2003 betreffende de medische onderzoeken die binnen het kader van de arbeidsverhoudingen worden uitgevoerd
 - Biologische test < PA-AG i.k.v. arbeidsgeneeskunde
 - geen definitie in wet
 - Memorie van toelichting: deel van lichaam wegnemen en onderzoeken

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

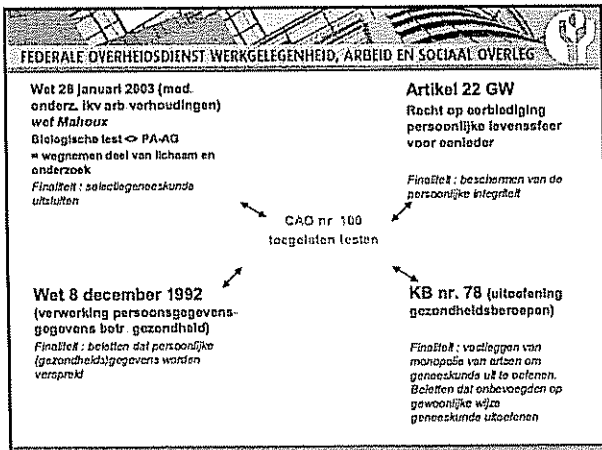
Alcohol- en drugtesten

- Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens
 - verwerking : ruim – verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, raadplegen, gebruiken, ...
 - persoonsgegevens : info betreffende de persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd
 - gezondheidsgegevens : geen definitie

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Alcohol- en drugtesten

- Koninklijk besluit nr. 78 betreffende de uitoefening van de gezondheidsberoepen
 - Wat is onwettige uitoefening van de geneeskunde?
 - gewoonlijk verricht door een persoon (die niet het diploma bezit van dr. in de genees-, heel- en verloskunde) van elke handeling die tot doel heeft of wordt voorgesteld tot doel te hebben, bij een menselijk wezen:
 - onderzoeken van de gezondheidstoestand
 - opsporen van ziekten en gebrekkigheden
 - stellen van een diagnose
 - instellen of uitvoeren van een behandeling van een fysische of psychische, werkelijke of vermeende pathologische toestand
 - inenting

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Wet Mahoux

Biologische test = deel van lichaam wegnemen om te onderzoeken

Is de ademtest een biologische test?

Verdeeldheid in rechtsleer

Strikt medisch : urine, bloed, speeksel en ook adem = biologisch materiaal

DUS in principe : in relatie WG – WN : voorbehouden voor PA-AG

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Wet Mahoux

MAAR *ratio legis* : selectiegeneseskunde vermijden

- enkel pollen naar aanwezigheid alcohol (met indicatie pos of neg)
- zegt niets over gezondheidstoestand
- voor PREVENTIEdoeleinden en kadert binnen welzijnsbeleid

CAO nr 100 neemt standpunt in

Zie ook PV nr 201 van Jef Van den Bergh ivm installatie alcoholtest in bedrijfsvoertuigen

Antwoord Minister van Werk Milquet : *werkgever kan binnen het kader van een uitgewerkt preventiebeleid i.v.m. alcohol alcoholtests in bedrijfsvoertuigen plaatsen voor zover aan de voorwaarden van de CAO nr. 100 is voldaan*

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Recht op privacy

= grondrecht

- < art. 12 Universele Verklaring voor Rechten van Mens
- < art 8 EVRM
- < art 17 BUPO-verdrag
- < art 22 GW

Geldt ook bij uitoefenen gezag door WG

- recht om arbeid te leiden
- controlerecht
- plicht om als goed huisvader te zorgen voor veiligheid en gezondheid van de WN

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Recht op privacy

= niet absoluut

Inmenging moet voldoen aan :

- **legaliteitsbeginsel ; bij wet voorzien**
wet = regel die aan betrokkene bekend is zodanig dat effect ervan kan worden voorzien en gedrag kan worden aangepast daaraan
 DUS inmenging kan voorzien zijn in arbeidsreglement
- **finaliteitsbeginsel : legitiem doel nastreven**
 Goede reden nodig om tot inmenging over te kunnen gaan
 DUS naleving van verplichting WG om veiligheids- en gezondheidsrisico's in de onderneming te voorkomen

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Recht op privacy

- Relevantie- en proportionaliteitsbeginsel : is inmenging nodig met het oog op verwezenlijken legitiem doel – zoeken naar minst ingrijpende vormen van inmenging

DUS beperken tot minst ingrijpende test

- eenvoudige ademtest is minder ingrijpend dan een ademanalysetest
- te verantwoorden voor risicovolle functies

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Wet 8 december 1992 –verwerking persoonsgegevens

- afnemen van ademtest – bewaren resultaten in persoonlijk dossier van de WN
= verwerking persoonsgegeven
- belangrijkste principes :
 - finaliteitsbeginsel
 - zich houden aan doel waarvoor gegevens zijn verkregen
 - geen onverenigbaar gebruik met doel
 - niet langer bewaren als nodig voor dat doel

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Wet 8 december 1992 –verwerking persoonsgegevens

- toelaatbaarheidscriteria
 - toestemming
 - naleving wetgeving
 - vitaal belang
- beperkingen voor :
 - gevoelige gegevens (ras, ethnische afkomst, politiek, religie.) : principieel verbod met labijke uitzonderingen
 - gerechtelijke gegevens

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Wet 8 december 1992 –verwerking persoonsgegevens

- gezondheidsgegevens :
 - principieel verbod met talrijke uitzonderingen :
 - » schriftelijke toestemming
 - » volksgezondheid
 - » vitaal belang
 - » concreet gevaar, .
 - verwerking enkel door beroepsbeoefenaars gezondheidszorg
- transparantieplicht
 - informatie van betrokkene
 - recht op mededeling en correctie

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Wet 8 december 1992 –verwerking persoonsgegevens

- **Persoonsgegevens die de gezondheid betreffen :**
 - geen omschrijving in wet
 - alle persoonsgegevens die de vroegere, huidige of toekomstige fysieke of psychische gezondheidstoestand van de betrokkene betreffen
 - niet : graad van economische arbeidsongeschiktheid (Toezichtcomité Kruispunbank SZ)
 - wel : resultaten van psychologische tests, rapporten van maatschappelijk werkers. (gezondheid in ruime zin)

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Wet 8 december 1992 –verwerking persoonsgegevens

- **ademtest met bedoeling te beletten dat WN die geïntoxiceerd is het werk aanvat/voortzet**
 - arrest Raad van State van 27 oktober 2005
 - test enkel bij ernstige vermoedens van alcoholintoxicatie
 - = verwerking gezondheidsgegevens :
 - schriftelijke toestemming WN
 - door beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Wet 8 december 1992 –verwerking persoonsgegevens

MAAR : concreet geval – geen algemene gevolgtrekkingen

- individuele relatie WN – WG
- welke test ? Ademtest of ademanalysestest?

Problematiek reikt verder dan relatie WN – WG :
ook veiligheid van personen vreemd aan arbeidsrelatie op spel

- maatschappelijk belang mee in weegschaal bij afwegen rechtsprincipes waardoor deze andere invulling kunnen krijgen

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Wet 8 december 1992 –verwerking persoonsgegevens

DUS ademtest door WG zou mogelijk zijn o v v :

- bevalliging van rechten van derden
- rekening houdend met maatschappelijk belang
- om eigen aansprakelijkheid veilig te stellen

BOVENDIEN :

- op zich geen oordeel over geschiktheid om te werken – zegt niets over functioneren
- objectief instrument – interpretatie geneesheer niet vereist
- geen medisch oordeel –cf graad economische ongeschiktheid

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

KB nr. 78 betreffende de uitoefening van de gezondheidsberoepen

- **Niet nadruk op aard van de handeling, maar op diagnostisch of therapeutisch doel dat de handeling heeft**
 - voorbeeld : bloeddrukmeter
 - = medische handeling als het de bedoeling is de gezondheidstoestand te onderzoeken (in combinatie met andere medische handelingen – gebruik van andere instrumenten)
 - = geen medische handeling wanneer bv. een familiaal bloeddruk controleert. Hier wil men enkel nagaan of er een afwijking is t o v de gangbare norm wat bloeddruk betreft

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

KB nr. 78 betreffende de uitoefening van de gezondheidsberoepen

- **A fortiori – toegepast op ademtest door WG :**
 - niet de bedoeling een diagnose te stellen;
 - enkel de bedoeling na te gaan of er afwijking is t o v wettelijke alcohollimiet (0.5 promille)

DUS geen medische handeling als deze voorwaarden vervuld zijn

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

III. Recente evoluties

- ... met repercussies op de werkvloer
 - wetsvoorstel tot wijziging van het koninklijk besluit nr 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidsberoepen voor wat betreft de plaatsing van alcoholsloten op voertuigen voor professioneel vervoer
 - beschouwt plaatsen alcoholslot als onwettige uitoefening van de geneeskunde (= principe)
 - stelt dat het installeren door de werkgever van alcoholsloten en het functioneren ervan op voertuigen voor professioneel vervoer van goederen en personen niet als een uitoefening van de geneeskunde kan worden beschouwd (= afwijking)

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Recente evoluties

- ... met repercussies in het verkeer
 - wet van 12 juli 2009 tot wijziging van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd op 16 maart 1968, wat het invoeren van het alcoholslot betreft
 - wet van 31 juli 2009 tot invoering van speeksellesten op drugs in het verkeer

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Conclusie

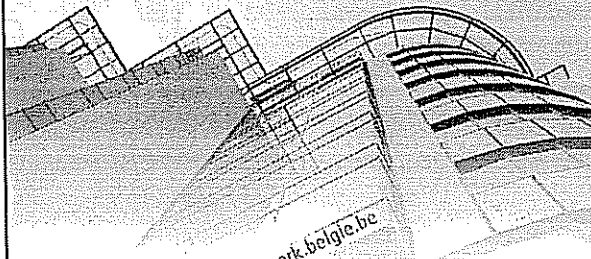
- preventief alcohol- en drugsbeleid < welzijnsbeleid
 - vergt medewerking van alle actoren op de werkvloer
 - binnen perken van bestaande welzijnswetgeving
- wettelijk niet duidelijk of niet-gelijke ademtesten kunnen uitgevoerd worden door WG
 - oplossing moeilijk haalbaar door wijziging één wetgeving, want onduidelijkheid blijft bestaan in andere wetgeving
 - by wijziging KB nr 78 belet niet dat wet Mahoux, de privacywet en de wet verwerking (medische) persoonsgegevens van toepassing blijven
- gelet op mogelijkheid speekseltest voor opsporing drugs in verkeer
 - vraag rijst naar geoorlooftheid uitvoeren speekseltest door WG

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

bedankt

Thank you

merci

www.werk.belgie.be

FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG
